

หินผา"คุน่อเล มีเอเล": บทบาทวรรณกรรมมุขปาฐะและวัตถุคติชนทาง
ธรรมชาติ ที่สื่อโลกทัศน์ปกากะญอ ชุมชนบ้านคอโซทะ
ตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก

The Khunolay and Muealay Cliff Stones: The Roles of Oral
Literature and Natural Folk Objects Reflecting the
Worldviews of Pga K'nyau People at Kosotha Village in Mae
Chan Sub-District, Umphang District, Tak Province

Received: November 11, 2019

Revised: March 17, 2020

Accepted: November 11, 2020

หทัยภัทร ดำชำ¹

Hathaiphat Damkham

วรรณะ หนูหมื่น²

Wanna Numun

Abstract

This research aims to study the oral literature “Khunolay Muealay” found to be related to the Khunolay and Muealay cliff stones, which are considered as natural folk objects. The roles of the oral literature and the cliff stones incredibly reflect the prominent worldviews of the Pga K'nyau hill tribe at Kosotha Village in Mae Chan Sub-district, Umphang District, Tak Province,

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาภาษาไทยและภาษาไทยประยุกต์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ประเทศไทย

M.A. Student, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus, Thailand

²รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาสังคม วัฒนธรรมและการพัฒนามนุษย์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ประเทศไทย

Associate Professor, Ph. D. , Department of Department of Society, Culture, and Human Development, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University, Hat Yai Campus, Thailand

Corresponding Author: E-mail: wanna.nu@psu.ac.th

Thailand. In conducting this qualitative research, descriptive analysis was used to present the findings and the concept of roles of oral literature in natural folk objects was also adopted as the framework of this study. With regard to the findings, the oral literature “Khunolay Muealay” and the cliff stones considered as natural folk objects are two significant elements that reveal four worldviews of the Pga K’nyau hill tribe. The first worldview reveals that Pga K’nyau people admire the love that their ancestors, Khunolay and Muealay, had for each other. The second worldview reflects their respect for the forest, particularly where the cliff stones stand. In other words, they believe that the area is sacred and therefore should never be invaded. The third worldview represents their worship of nature-related gods believed to be present in the forest and the cliff stone area, whereas the last worldview reveals that Pga K’nyau people are immensely proud of their identity and roots

Keywords: natural folk objects, oral literature, Pga K’nyau, worldview

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาวรรณกรรมมุขปาฐะ “คุน่อเล มีเอเล” ที่เชื่อมโยงนัยสำคัญกับหินผา “คุน่อเล มีเอเล” อันเป็นวัตถุคติชนทางธรรมชาติ บทบาททั้ง 2 ส่วนนี้มีผลแสดงโลกทัศน์ชาวปกาเกอะญอ บ้านคอโซทะ แม่จัน อำเภ่อู้มผาง จังหวัดตาก ในประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เสนอผลวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ใช้แนวคิดว่าวิจัยเรื่องบทบาทหน้าที่วรรณกรรมมุขปาฐะท้องถิ่นที่สัมพันธ์กับวัตถุคติชนทางธรรมชาติ ผลการวิจัยพบว่า “คุน่อเล มีเอเล” จากวรรณกรรมมุขปาฐะ สู่รูปลักษณะหินผาที่เป็นวัตถุคติชนทางธรรมชาติ สององค์ประกอบนี้ มีบทบาทย้ำโลกทัศน์ 4 ประเด็นของชาวปกาเกอะญอ บ้านคอโซทะ แม่จัน อำเภ่อู้มผาง จังหวัดตากในประเทศไทย ว่า 1) ยกย่องความรักวิญญานบรรพชน คุน่อเล กับ มีเอเล 2) นับถือผืนป่าบริเวณหินผา “คุน่อเล มีเอเล” เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ไม่รุกรานธรรมชาติแถบนี้ 3) บูชาเทพอันเนื่องด้วยธรรมชาติ บริเวณป่าและหินผา “คุน่อเล มีเอเล” 4) รวมใจชาวปกาเกอะญอ บ้านคอโซทะให้ภูมิใจอัตลักษณ์และรากเหง้าของตน

คำสำคัญ: วัตถุคติชนทางธรรมชาติ วรรณกรรมมุขปาฐะ ปกาเกอะญอ โลกทัศน์

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อแสดงโลกทัศน์ของงานมุขปาฐะที่เล่าในรูปแบบวรรณกรรม เพื่อให้ความเข้าใจวิถีชีวิตมนุษย์ในชุมชน และกลุ่มชนชาติพันธุ์ต่าง ๆ ทั้งนี้สำหรับกลุ่มชนชาติพันธุ์ที่ไม่มีตัวอักษรในการบันทึกวรรณกรรมของตนเอง มุขปาฐะที่เล่าในรูปแบบวรรณกรรมถือว่าการสื่อแสดงอัตลักษณ์ชุมชนได้อย่างลึกซึ้ง ดังที่ Such-Xaya (1980, p. 45) พิจารณาเห็นว่ามุขปาฐะที่เล่าในรูปแบบวรรณกรรมมีคุณค่าทั้งในแง่สุนทรียภาพทางภาษาที่แสดงอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดขณะเล่าเรื่อง ส่วนข้อสำคัญคือมุขปาฐะยังเป็นประโยชน์ต่อการให้ความเข้าใจชีวิต โลกทัศน์ของกลุ่มชนชาติพันธุ์ดั้งเดิมเป็นอย่างยิ่ง ด้วยเหตุนี้ ไม่ว่าในแง่มุมของการศึกษาทางด้านวรรณกรรมหรือทางคติชนวิทยา ก็ต่างให้ความสำคัญต่อมุขปาฐะว่าเป็นส่วนสำคัญในการศึกษาและทำความเข้าใจโลกทัศน์ในแต่ละชาติพันธุ์

ชาวกะเหรี่ยงหรือปกาเกอญอในประเทศไทย เป็นกลุ่มชนที่มีรากเหง้าทางวัฒนธรรมและวรรณกรรมและวิถีชีวิตชุมชนเป็นของตนเอง โดยเฉพาะมุขปาฐะที่เล่าในรูปแบบวรรณกรรมนับเป็นบันเทิงคดีที่สะท้อนมุมมองต่อโลกและชีวิตอันเป็นแบบแผนของชนเผ่าที่แฝงความคิดอันซับซ้อนจากบรรพบุรุษ มีการร้องเล่น ขับขาน เล่าตำนาน นิทาน ด้านอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของเผ่าพันธุ์ตนเอง ให้ลูกหลานได้รู้จักตัวตนปกาเกอญอยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณาที่บ้านคอกโซทะ ชุมชนปกาเกอญอในเขตอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ของประเทศไทย พบว่ามีมุขปาฐะในรูปแบบวรรณกรรมท้องถิ่นประจำเผ่า เรื่อง “คุณ่อเล มีเอเล” มุขปาฐะเรื่องนี้มีการแสดงโลกทัศน์ และสื่อวัฒนธรรมชุมชนปกาเกอญอที่สำคัญอย่างน่าสนใจ เนื้อเรื่องในมุขปาฐะดังกล่าวมีการเชื่อมโยงเข้ากับสภาพแวดล้อมที่มีอยู่จริงในชุมชน บริเวณหน้าผาแห่งนั้นมีหินใหญ่ 2 ก้อนซ้อนกัน ที่นั่นเป็นบริเวณโคกนาฏกรรมที่คุณ่อเล มีเอเล ตัวเอกหญิงชายในตำนานประจำเผ่าปกาเกอญอ ชุมชนบ้านคอกโซทะเลือกจบชีวิตเพื่อพิทักษ์ความรักของกันและกันไว้อย่างไม่สยบยอมต่ออำนาจเทพเจ้าอุป

หินใหญ่ 2 ก้อนซ้อนกันที่เป็นตัวแทน“คุณ่อเล มีเอเล” คือวัตถุคติชนทางธรรมชาติ (natural folk object) (Bronner, 1986) มีบทบาทสำคัญในการสื่อโลกทัศน์ชาวปกาเกอญอ ชุมชนบ้านคอกโซทะ ดังนี้ 1) นัยสำคัญในการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เพื่อบทบาทของการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมเชิงธรรมชาติ 2) นัยสำคัญด้านวัตถุสัญลักษณ์ที่มีบทบาทในการสร้างสุนทรียารมณ์ด้านความรัก 3) นัยสำคัญในการแสดงให้เห็นถึงอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าป่าเจ้าเขาและสิ่งเหนือธรรมชาติ และ 4) นัยสำคัญในการรวมใจชาวปกาเกอญอให้ภาคภูมิใจในรากเหง้าและอัตลักษณ์ของตน

ความเกี่ยวโยงระหว่างมุขปาฐะวรรณกรรม “คุณเฒ่า มีเอเล” กับหินใหญ่ 2 ก้อน ซ้อนกันที่เป็นตัวแทน “คุณเฒ่า มีเอเล” อันเป็นวัตถุคติชนทางธรรมชาติ (natural folk object) บทบาทที่สัมพันธ์กันนี้ Na Thalang (1994) วิพากษ์ว่าคติชนที่เป็นวัตถุนั้นคือสื่อแสดงระบบคิด โลกทัศน์ ความมีศิลปะและจินตนาการของมนุษย์ในชุมชน ดังนั้นในแง่มุมการประกอบสร้างบทบาทคติชนเชิงวัตถุจึงเป็นเครื่องยืนยันถึงควมมีอิทธิพลต่อความคิดและความเชื่อของคนในชุมชนที่สืบต่อจากมุขปาฐะวรรณกรรม “คุณเฒ่า มีเอเล” ประเด็นดังกล่าวกระตุ้นผู้วิจัยให้ตั้งประเด็นการศึกษาว่าบทบาทมุขปาฐะวรรณกรรมเรื่อง “คุณเฒ่า มีเอเล” ที่เชื่อมโยงกับวัตถุคติชนทางธรรมชาติ ในชุมชนปากาเกะญอ บ้านคอโซทะแห่งนี้ มีการสื่อโลกทัศน์ในในแง่มุมประเด็นต่าง ๆ อย่างน่าสนใจ ดังจะได้พิจารณาและแสดงผลการศึกษาในลำดับถัดไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาบทบาทวรรณกรรมมุขปาฐะ “คุณเฒ่า มีเอเล” ที่เชื่อมโยงกับนัยสำคัญของหินผา “คุณเฒ่า มีเอเล” อันเป็นวัตถุคติชนทางธรรมชาติ (natural folk object) ซึ่งสื่อแสดงโลกทัศน์ปากาเกะญอ ชุมชนบ้านคอโซทะ แม่จัน อำเภ่อู้มผาง จังหวัดตาก ในประเทศไทย

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขอบเขต ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยจะศึกษาวิเคราะห์มุขปาฐะปากาเกะญอ ที่เล่าในรูปแบบวรรณกรรมท้องถิ่น ประจำเผ่าบ้านคอโซทะ ตำบลแม่จัน อำเภ่อู้มผาง จังหวัดตาก เรื่อง คุณเฒ่า มีเอเล

ประเด็นเนื้อหาหลัก คือแสดงผลการวิจัยถึงบทบาทวรรณกรรมมุขปาฐะ “คุณเฒ่า มีเอเล” ที่เชื่อมโยงกับหินผา “คุณเฒ่า มีเอเล” อันเป็นวัตถุคติชนทางธรรมชาติ (natural folk object) ที่สื่อแสดงโลกทัศน์ปากาเกะญอ ชุมชนบ้านคอโซทะ แม่จัน อำเภ่อู้มผาง จังหวัดตากในประเทศไทย

2. ขอบเขตด้านพื้นที่การศึกษารวบรวม

พื้นที่วิจัยหลักคือ ชุมชนปากาเกะญอในชุมชนบ้านคอโซทะ ตำบลแม่จัน อำเภ่อู้มผาง จังหวัดตากในประเทศไทย ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดมุขปาฐะปากาเกะญอ “คุณเฒ่า มีเอเล” อันมีนัยโยงกับวัตถุคติชนทางธรรมชาติประจำเผ่า คือหินผา “คุณเฒ่า มีเอเล”

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ พิจารณาบทบาทของมุขปาฐะ “คุณ๋อเล มีเอเล” ที่เชื่อมโยงกับนัยสำคัญของหินผา “คุณ๋อเล มีเอเล” อันเป็นวัตถุคติชนทางธรรมชาติ อันสื่อโลกทัศน์ของชาวปกาเกอะญอ ในชุมชนบ้านคอโซทะ ตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ในประเทศไทยเสนอผลวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ ขั้นตอนการวิจัยมีระเบียบวิธีดังนี้

1. ขั้นรวบรวมข้อมูล

1.1 รวบรวมข้อมูลหลักที่เป็นมุขปาฐะ “คุณ๋อเล มีเอเล” เชื่อมโยงกับนัยสำคัญของหินผา “คุณ๋อเล มีเอเล” อันเป็นวัตถุคติชนทางธรรมชาติ ที่สื่อโลกทัศน์ชาวปกาเกอะญอ ชุมชนบ้านคอโซทะ แม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตากในประเทศไทย

1.2 มุขปาฐะดังกล่าวนี้ ครูชาวปกาเกอะญอเป็นผู้บันทึกคนแรกจากการเล่าของผู้เฒ่าในเผ่า และครูอาสาสมัครคนไทยได้ร่วมเรียบเรียงด้วย มุขปาฐะนี้ผู้วิจัยก็มีส่วนร่วมตรวจสอบการบันทึกด้วยขณะทำงานเป็นครูอาสาสมัครในชุมชนข้างต้นเมื่อ พ.ศ.2561

1.3 รวบรวมข้อมูลที่เป็นแนวคิดสำคัญและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาประกอบการวิจัย โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1.3.1 ศึกษาและรวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับโลกทัศน์และการสะท้อนโลกทัศน์ผ่านงานวรรณกรรม

1.3.2 ศึกษาเกี่ยวกับงานวรรณกรรม โดยเฉพาะวรรณกรรมมุขปาฐะที่สามารถสะท้อนสภาพวัฒนธรรมของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับมุขปาฐะดังกล่าว

1.3.3 ศึกษาและรวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับวัตถุคติชนทางธรรมชาติและแนวคิดเรื่องการสร้างเขตพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เพื่อสังเคราะห์เหตุและผล รวมไปถึงประเด็นที่เคยมีการศึกษาไว้ในอดีต

1.3.4 รวบรวมข้อมูลและสังเคราะห์ประเด็นที่ได้จากการศึกษาเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย โดยเฉพาะชาวปกาเกอะญอ ที่มีความผูกพันและอาศัยทำกินอยู่ในไทยมาช้านาน รวมถึงอัตลักษณ์และสภาพสังคมวัฒนธรรมเบื้องต้นของชาวปกาเกอะญอจากงานที่ได้มีการศึกษามาแล้ว

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษามุขปาฐะประเภทวรรณกรรมประจำเผ่าตามวัตถุประสงค์การวิจัย และวิเคราะห์เนื้อหาหลักดังกล่าวในประเด็นของบทบาทวรรณกรรมมุขปาฐะ “คุณ๋อเล มีเอเล” ที่เชื่อมโยงกับหินผา “คุณ๋อเล มีเอเล” อันเป็นวัตถุคติชนทางธรรมชาติ ที่สื่อแสดงโลกทัศน์ ปกาเกอะญอ บ้านคอโซทะ แม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตากในประเทศไทย

3. ชั้นตีความและประเมินคุณค่า

ตีความและประเมินคุณค่าบทบาทวรรณกรรมมุขปาฐะ “ขุน่อเล มีเอเล” ที่เชื่อมโยงกับหินผา “ขุน่อเล มีเอเล” อันเป็นวัตถุศิขนาทางธรรมชาติ ที่สื่อแสดงโลกทัศน์ ปกาเกอญอ บ้านคอโซทะ แม่จัน อำเภอู๋มผาง จังหวัดตากในประเทศไทย

4. ชั้นรายงานผลการวิจัย

นำเสนอผลวิจัยด้วยการเขียนอภิปรายผล พร้อมสรุปประเด็นสำคัญและให้ข้อเสนอแนะ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยได้ศึกษาสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางการวิเคราะห์ เกี่ยวกับงานวิจัยในครั้งนี้ ดังเรียบเรียงสาระได้ต่อไปนี้

ประเด็นวิจัยครั้งนี้เกี่ยวข้องกับโลกทัศน์ที่สื่อผ่านมุขปาฐะประจำชุมชนของชนกลุ่มน้อย ดังนั้นลำดับแรกขอเสนอข้อพิเคราะห์ด้านความหมายและแนวคิดสำคัญของโลกทัศน์ การศึกษาในประเด็นของโลกทัศน์ หรือ Worldview นั้น มักอ้างอิงตามแนวคิดของ โรเบิร์ต เรดฟิลด์ (Robert Redfield) ที่นับว่าเป็นผู้แรก ๆ ที่นำคำนี้มาใช้ Kongsirarat (2014, p. 113) ได้สรุปนิยามของคำว่าโลกทัศน์ตามแนวคิดนี้เอาไว้โดยสังเขปว่า คือ ทักษะการมองโลกและสังคมของบุคคลที่เกิดจากพื้นฐานทางวัฒนธรรมในสังคมนั้น ๆ สอดคล้องกับที่ Krumram (2013, p. 2) มองว่าโลกทัศน์เป็นมุมมองที่มนุษย์มีต่อโลก และแหล่งข้อมูลสำคัญที่ช่วยพิเคราะห์โลกทัศน์ของมนุษย์ในสังคมได้เป็นอย่างดีน่าสนใจก็คือวรรณกรรม ที่เป็นงานสร้างสรรค์ทางความคิดความรู้สึกและประสบการณ์ของคนแต่งเรื่องเล่า เมื่อพิจารณาว่ามุขปาฐะเป็นงานสืบต่อโลกทัศน์ผ่านเรื่องเล่าจากรุ่นสู่รุ่น วรรณกรรมมุขปาฐะจึงเป็นงานสำคัญในการศึกษาประเด็นด้านโลกทัศน์

คุณค่าและความหมายของวรรณกรรมมุขปาฐะนั้นไม่ได้เกิดจากแง่มุมทางวรรณศิลป์โดยทั่วไป เพราะวรรณกรรมมุขปาฐะโดยไม่ได้มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร Na Nakorn (1978, p. 67) ได้กล่าวว่า วรรณกรรมท้องถิ่นประเภทมุขปาฐะเป็นเรื่องของการเล่าปากต่อปากของคนในท้องถิ่นที่เคยได้กระทำมาแล้วในอดีต และเนื่องจากวรรณกรรมเป็นผลสะท้อนพฤติกรรมต่าง ๆ ของชุมชน จึงเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การศึกษาในเชิงคติชนเกี่ยวกับชนกลุ่มน้อยการศึกษาวรรณกรรมมุขปาฐะจึงเป็นอีกแนวทางที่สำคัญในการศึกษาทางคติชนวิทยา ดังที่ Poonsawat (1991) ได้ศึกษาวรรณกรรมมุขปาฐะชาวเผอ บ้านหลุมโมกในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่ามีสาระสะท้อนสภาพสังคมและวัฒนธรรม ทั้งในแง่มุมมองของลักษณะ

ระบบครอบครัว ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี รวมถึงอาชีพและวิถีการดำรงชีวิตของชาวเผ่า ซึ่งจากการวิเคราะห์ที่ได้พบว่าวรรณกรรมมุขปาฐะเหล่านั้นมีลักษณะร่วมของสองวัฒนธรรมคือวัฒนธรรมไทยและวัฒนธรรมลาว

ประเด็นสำคัญที่น่าสนใจต่อการศึกษานี้ในแง่ของมุขปาฐะที่มีการสะท้อนโลกทัศน์อีกประการหนึ่งคือการสำรวจลงลึกไปถึงการเชื่อมโยงกันระหว่างมุขปาฐะที่ถูกบอกเล่ากันปากต่อปาก กับสิ่งของอันเป็นรูปธรรมที่เกิดจากธรรมชาติและสามารถจับต้องได้จริงในพื้นที่การเล่าเรื่องนั้น ๆ สิ่งนี้ถูกเรียกว่า “วัตถุคติชนธรรมชาติ” (natural folk object)

Bronner (1986) อภิปรายเอาไว้ว่า วัตถุคติชนทางธรรมชาติ มีบทบาทสำคัญในการสื่อโลกทัศน์ของผู้คนในท้องถิ่น อาทิ คติชนวัตถุสมุนไพรธรรมชาติ (natural folk medicine) ที่มักพบในวิถีชีวิตคนเอเชียและชาวเกาะต่าง ๆ แถบคาบสมุทรใหญ่ คติชนวัตถุสมุนไพรธรรมชาติ ช่างต้นบ่งบอกโลกทัศน์ที่ผสมกับความเชื่อของคนในชุมชน เกี่ยวกับการรักษาโรคด้วยวัตถุในสภาพแวดล้อมท้องถิ่น หรือทรัพยากรตามธรรมชาติของชุมชน วัตถุคติชนทางธรรมชาติ เช่น จอมปลวก หินศักดิ์สิทธิ์ เขาสัตว์ ต้นไม้บรรพชน เขี้ยวสัตว์ สิ่งเหล่านี้ได้เชื่อมโยงกับมุขปาฐะ หรือตำนานประจำเผ่าในการยกย่องวีรกรรมของบรรพชน และยังแฝงคติความเชื่อชนเผ่าถึงการสถิตของเทพเจ้า หรือวิญญาณผีปู่ย่าในการพิทักษ์ชนประจำเผ่า ขณะเดียวกันก็เป็นการสร้างความเข้มแข็งในการรักษาอัตลักษณ์ชุมชนให้คนท้องถิ่นภูมิใจในรากเหง้าของบรรพชน วัตถุคติชนทางธรรมชาติ เช่นหินผา ป่าศักดิ์สิทธิ์ ต้นไม้ที่ประทับเทพเจ้า สิ่งดังกล่าวยังมีบทบาทป้องกันพื้นที่ให้เป็นเขตพิเศษในการสงวนสิทธิ์เพื่อเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติให้เฉพาะคนท้องถิ่นเท่านั้น

ประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับวัตถุทางคติชนนี้ Na Thalang (1994) อภิปรายว่าคติชนที่เป็นวัตถุคือสิ่งจำลองที่สื่อถึงระบบคิดและโลกทัศน์ของคนในท้องถิ่น อาจแสดงด้วยรูปแบบทางศิลปะและสื่อผ่านจินตนาการของคนในชุมชน โดยส่วนใหญ่แล้ววัตถุทางคติชนมักจะประกอบสร้างมาจากเรื่องราวหรืออัตลักษณ์ที่มีลักษณะพิเศษเฉพาะถิ่น มิ่งงานวิจัยของ Inpakdee (2016) ศึกษาเกี่ยวกับความเป็นคติชนเชิงสร้างสรรค์จากความเชื่อเรื่องครูหมอโนราที่ตำบลท่าแค จังหวัดพัทลุง พบว่าวัตถุทางคติชน มีบทบาทเป็นวัตถุมงคลหรือเครื่องรางของขลังในการเป็นที่พึ่งทางจิตใจ และยังมีบทบาทโยงกับตำนานโนราที่เป็นมุขปาฐะวรรณกรรมท้องถิ่น ให้ได้เล่าขานสืบทอดสู่ลูกหลาน อันแสดงอัตลักษณ์ชุมชนพัทลุง วัตถุคติชนดังกล่าวมีสถานะในการย้าคุณค่าศักดิ์ศรีตายายคนพัทลุง พร้อมกับการสงวนพื้นที่นาไร่ให้คนพัทลุงว่าเป็นพื้นที่พิเศษ ศักดิ์สิทธิ์มีคุณค่าในฐานะมรดกตกทอดทางวัฒนธรรมที่ตายายส่งต่อให้ลูกหลานคนพัทลุงในวงศ์ตระกูล นอกจากนี้วัตถุทางคติชน

จากความเชื่อเรื่องครุหมอโนราห์ที่ตำบลท่าแค จังหวัดพัทลุง ยังสื่ออัตลักษณ์ถึงชุมชนคนพัทลุงที่สืบเชื้อสายตายายครุหมอโนราอย่างเด่นชัด วัตถุทางคติชน ที่มีบทบาทเป็นวัตถุมงคลหรือเครื่องรางของขลังเช่น เเทริด หน้าพรานแดง/หน้าพรานทอง ไหมหยหรือกำไล แสดงบทบาทคติชนสร้างสรรค์ในเชิงสินค้าวัฒนธรรมของชุมชนด้วย

การทบทวนวรรณกรรมดังที่ได้กล่าวมา เป็นที่น่าสังเกตประการหนึ่งว่า ในการศึกษาชุมชนของชุมชนที่มีการผูกโยงเรื่องเล่าเข้ากับวัตถุคติชนธรรมชาตินั้น มักมีนิยามแฝงต่อที่ทำให้พื้นที่โดยรอบของวัตถุคติชนดังกล่าวกลายเป็นพื้นที่พิเศษที่มีความหมายต่อชุมชน ซึ่งการกลายเป็นพื้นที่พิเศษทางวัฒนธรรม ประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวคิดพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ (Sacred Place) ของ Emile Durkheim ซึ่ง Valipodom (1999; as cited in Kengphanich et al., 2016, p. 130) ได้สรุปความของลักษณะการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เอาไว้ว่า 1) ต้องมีลักษณะสำคัญเชิงพื้นที่ อยู่ในภูมิประเทศอันเป็นเอกลักษณ์โดดเด่นออกมา 2) มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องเล่า 3) มีร่องรอยของการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเล่า นั้น ๆ

งานของ Kengphanich et al. (2016, pp. 125-158) เรื่อง *การจัดการพื้นที่ภูเขาศักดิ์สิทธิ์วัดม่อนพระยาแช่ ให้เป็นสถานที่แสวงบุญและท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม* ได้แสดงความสอดคล้องกับการสังเคราะห์แนวคิดดังกล่าวโดยการกลายเป็น “ภูเขาศักดิ์สิทธิ์” ของวัดม่อนพระยาแช่ มีการผูกโยงเข้ากับตำนานการสร้างเมืองลำปางและเป็นพื้นที่ที่เคยใช้ประกอบกิจกรรมการเลี้ยงผีของเมืองลำปางมาก่อน นอกจากนี้ Chaithongdee (2014, p. 80) ได้ศึกษาเรื่องเล่าศักดิ์สิทธิ์กับการสร้างพื้นที่ทางวัฒนธรรมในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่าจากเรื่องเล่าประจำถิ่นเกี่ยวกับสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับชายที่ฝันถึงพญานาคว่าในบ่อน้ำมีทรัพย์สมบัติ และได้พบพระพุทธรูปโบราณ 4 องค์ในบ่อน้ำ ซึ่งเรื่องเล่าเกี่ยวกับวัตถุศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของความเป็นพุทธศาสนาแบบพื้นบ้าน เป็นการให้ความหมายทั้งในเชิงคุณค่าและมูลค่า

ด้วยเหตุนี้การศึกษาประเด็นวรรณกรรมชุมชนประจำชุมชนที่มีเกี่ยวข้องกับบทบาทความเป็นวัตถุคติชนทางธรรมชาติดและการกลายเป็นเขตพิเศษซึ่งมีความหมายต่อผู้คนในพื้นที่นั้น จึงเป็นการศึกษาที่บ่งชี้โลกทัศน์ของผู้คนในพื้นที่ดังกล่าวได้อย่างน่าสนใจ โดยเฉพาะการวิจัยเจาะจงเขตพื้นที่ซึ่งมีการดำรงอัตลักษณ์ความเป็นชุมชนเอาไว้อย่างเหนียวแน่นอย่างชุมชนของคนกลุ่มน้อยในประเทศไทย อาทิชาวปกากะญอหลายแห่ง มีการศึกษาของคณะผู้วิจัยได้แก่ Sarahongsa et al. (2018, p. 89) อภิปรายว่า กะเหรี่ยงกะหรั่ง ปกาเกอญอ หรือ Karen คือกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพมาทางตะวันออกของเมียนมาร์และภาคเหนือของไทย ควรใช้คำ “ปกากะญอ” แทนเพื่อเน้นถึงความมีศักดิ์ศรีและวัฒนธรรมของชนดังกล่าว

การศึกษาเกี่ยวกับปากาเกะญูในประเทศไทยมีครอบคลุมในหลายด้าน เนื่องจากชาวปากาเกะญอนั้นเป็นกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ชุมชน ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนวิถีชีวิตที่มีอัตลักษณ์เฉพาะตน มีงานวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ปากาเกะญู บ้านหนองมณฑา ตำบลแม่วิน อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ Loppawong and Panyanuwat (2014, pp. 2211-2218) พบว่า ชาวปากาเกะญูบ้านหนองมณฑานี้ ได้อพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาประมาณ 250-300 ปีมาแล้ว การปกครองชุมชนของบ้านหนองมณฑา (มอวาคี) มี 2 รูปแบบคือ รูปแบบดั้งเดิมเป็นการปกครองตามประเพณี และอีกรูปแบบคือการปกครองแบบทางการ ความสัมพันธ์ในชุมชนเป็นไปในลักษณะครอบครัว เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยาย ทำให้ในชุมชนปากาเกะญูเป็นพี่น้องหรือสืบเชื้อสายเกี่ยวข้องกันเป็นโครงสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น และมีสัญญาทางใจที่เป็นข้อตกลงร่วมกันจากการเคารพในวัตถุดิบทางธรรมชาติ เช่น ป่าศักดิ์สิทธิ์ ต้นไม้ประจำตระกูล ต้นไม้บรรพชน จอมปลวก หินผาเทพเจ้า ถ้ำผีตายาย วัตถุดิบทางธรรมชาติเหล่านี้มีบทบาทมากในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติท้องถิ่นประจำเผ่า รวมถึงการสงวนรักษาสิ่งแวดล้อมและพื้นที่ทำกินไว้ให้เฉพาะคนในชุมชนปากาเกะญู

ผลวิจัยและการอภิปรายประเด็นสำคัญ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง หินผา"คุน่อเล มีเอเล": บทบาทวรรณกรรมมุขปาฐะและวัตถุดิบทางธรรมชาติ ที่สื่อโลกทัศน์ปากาเกะญู ชุมชนบ้านคอโซทะ ตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ผู้วิจัยพบว่าวัตถุดิบทางธรรมชาติคือ หินผาดังกล่าวมีนัยสำคัญโยงกับเรื่องเล่าคุน่อเล มีเอเล พิจารณาจากสังเขปเนื้อเรื่องต่อไปนี้

ชายชื่อคุน่อเลและหญิงชื่อมีเอเล ทั้งคู่เป็นคนรักที่ได้หมั้นหมายกันไว้ถึง 7 ปี คุน่อเลต้องเข้าเมืองเพื่อทำงาน ก่อนจากไปเกิดสังหรณ์ใจจึงสั่งห้ามมิให้มีเอเลลงจากบ้าน จนกว่าเขาจะกลับมา เขาได้หาข้าวของเครื่องใช้ ตลอดจนผาเกลี้ยงหมูและนกเขา 1 ตัว ไว้เป็นเพื่อน คุน่อเลรับใช้พระราชมาถึง 7 ปี เขาได้ไปเป็นเจ้าเมืองต่าง ๆ เมืองละปี จนครบ 7 เมือง เมื่อถึงปีที่ 7 หมูที่คุน่อเลผาเกลี้ยงหมู มั่นออกไปในป่าลิกจนตกบ่วงของงูเหลือมใหญ่ มีเอเลจึงฝ่าฝืนคำสั่งห้ามของชายคนรักลงมาจากเรือนเพื่อช่วยหมู ทำให้ถูกงูเหลือมพาตัวไป นกเขาเห็นดังนั้นจึงนำความไปแจ้งคุน่อเล คุน่อเลได้เดินทางมาช่วยพร้อมกับห่อข้าว 7 ห่อ เสียม 7 ด้าม หมาดำ 7 ตัว และเพื่อนอีก 7 คน เขาขอพรจากสายรุ้งให้ชุดงูเหลือม โดยการขุดแต่ละครั้ง ข้าวห่อ เสียม หมาดำและเพื่อน จะทยอยแตกหักเสียชีวิตไปทีละหนึ่ง

จนเหลือแต่คุณอเลเขาจึงได้ตะโกนขอมีเอเลคืนจากงูเหลือม งูได้ขอคืนเลือดคุณอเลเป็นการแลกเปลี่ยน แต่เขาทำอุบายใช้เลือดหมาดำแทนจึงถูกงูดูดเลือดจนตาย มีเอเลเห็นดังนั้นจึงฆ่าตัวตายตาม สหายของคุณอเลที่เมืองอื่นทราบเรื่องจึงรีบตามมาช่วย แต่สายเกินไป พวกเขาจึงช่วยเผาศพ ขณะเผาพบว่าศพมีเอเลท้องแตกและมีลูกงูเหลือม เหล่าสหายก็ฆ่าลูกงูทั้งหมดและแยกย้ายกันกลับ

ความนัยเชิงพิธีกรรม ความเชื่อต่อหินผา"คุณอเล มีเอเล" ในชนเผ่าปกาเกอะญอ บ้านคอโซทะ

บริเวณเสียชีวิตของทั้งคู่ได้กลายเป็นก้อนหินใหญ่กลม อยู่บริเวณยอดเขาแห่งหนึ่งในบริเวณพื้นที่ของชุมชนบ้านคอโซทะ ตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก หินดังกล่าวกลายเป็นความเชื่อในพิธีกรรมความรักของคุณอเล มีเอเลที่เชื่อถือกันในชุมชน

เขตหินผานี้คือพื้นที่พิธีกรรมที่เชื่อมโยงกับเรื่องเล่าดังกล่าว หินผาคือวัตถุด้านคติชนของชุมชน เพราะถูกประกอบสร้างความนัยให้เชื่อมโยงกับมุขปาฐะในชนเผ่าปกาเกอะญอ บ้านคอโซทะ

ถึงหินผานี้จะไม่เห็นพิธีกรรมทำเด่นชัดอย่างยิ่งใหญ่ แต่พื้นที่และแผ่นหินผานี้มีความนัยเชิงพิธีกรรมที่คนในชุมชนเชื่อมั่นต่อความรักของบรรพชน

บทบาทพิธีกรรมที่ชาวบ้านนับถือหินผาก็สื่อความศรัทธาว่าหินผานี้มีส่วนสร้างความยึดมั่นในรากความเป็นคนปกาเกอะญอในชุมชนนี้ที่ตระหนักคุณค่าความรักในสายเลือดพวกเขาด้วยกัน

วาระหรือช่วงวันเวลาพิธีกรรมนั้นไม่กำหนดตายตัว แปรไปตามความสะดวกใจของชาวบ้านแต่ละคนที่จะไปพื้นที่หินผานี้เพื่อระลึกด้วยความภูมิใจต่อความรักของบรรพชน

บทบาทคติชนด้านวัตถุของหินผา"คุณอเล มีเอเล" ต่อโลกทัศน์ปกาเกอะญอในชุมชน

1. นัยสำคัญในการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เพื่อบทบาทของการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมเชิงธรรมชาติ

พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เป็นส่วนหนึ่งของภูมิปัญญาท้องถิ่นของคนในชุมชน ที่มีการผนวกเรื่องเล่าตำนานประจำถิ่นในทางประวัติศาสตร์ เข้ากับการพิทักษ์ตัวตนคนท้องถิ่น เพื่อรักษาทรัพยากรชุมชน รากเหง้าบรรพชน พื้นที่ในสังคม (Aeusrivongse, 1993, pp. 35-57) ดังตำนานคุณอเลและมีเอเล จากมุขปาฐะประจำเผ่าในรูปแบบของเรื่องเล่าบรรพชนส่งต่อถึงลูกหลานปกาเกอะญอ ชุมชนบ้านคอโซทะ สู่รูปธรรมเด่นชัดเป็นวัตถุคติชนทางธรรมชาติ

หินใหญ่ “คุณอเล มีเอเล” นี่เป็นกระบวนการขับเคลื่อนและผสมผสานกลมกลืนในการแสดงบทบาทระหว่างตำนานกับวัตถุดิบท้องถิ่นเพื่อทำหน้าที่ส่งเสริมกันจนเกิดเป็นพื้นที่สำคัญในชุมชนที่ชาวบ้านเคารพเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ บริเวณหินใหญ่ “คุณอเล มีเอเล” แถบหน้าผาและดงป่าบริเวณโดยรอบนั้นนอกจากมีคุณค่าในแง่ของการเป็นพื้นที่ทางวัฒนธรรมชุมชนแล้ว ยังเป็นพื้นที่พิเศษซ้อนทับในความศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวปกาเกอะญอ บ้านคอโซทะ รวมใจสวดสวดป้องกันไม่ให้ใครรุกร้า ครอบงวนธรรมชาติป่าไม้บริเวณนี้นับเป็นการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมธรรมชาติและทรัพยากรป่าไม้ให้คงอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์เกื้อกูลต่อวิถีชีวิตคนปกาเกอะญอในท้องถิ่น

ความนัยเมื่อสังเคราะห์เลข 7 ที่แทรกในเรื่องเล่าประจำเผ่าเกี่ยวกับคุณอเลกับมีเอเล

เรื่องเล่ามีการผูกโยงเข้ากับสิ่งเหนือธรรมชาติอย่างเด่นชัด เนื้อเรื่องมีอนุภาคสำคัญประการหนึ่งที่มีอาจมองข้าม นั่นคือตัวบทมีการกล่าวย้าและเล่าโยงถึงเลข 7 แทรกอยู่ในเรื่องหลายตอน ทั้งจำนวนสิ่งของและองค์ประกอบเครื่องใช้ต่างๆ เมื่อพิเคราะห์โยงกับโลกทัศน์ชาวปกาเกอะญอชุมชนบ้านคอโซทะ พบว่าอนุภาคเลข 7 ที่แทรกอยู่ในเรื่องหลายตอนนั้นสื่อทัศนะชาวปกาเกอะญอชุมชนบ้านคอโซทะ มีความนับว่าพวกเขาตระหนักถึงวงจรชีวิตที่ดำเนินหมุนเวียนใน 7 วัน 1)อาทิตย์ 2)จันทร์ 3)อังคาร 4) พุธ 5) พฤหัส 6) ศุกร์ 7) เสาร์ บรรพชนปกาเกอะญอ ชุมชนบ้านคอโซทะ ส่งต่อโลกทัศน์นี้จากรุ่นสู่รุ่นว่า 7 วันนี้อยู่ในวงจรชีวิต 7 ชั้น 1) เกิด 2) เด็ก 3) หนุ่มสาว 4) ผู้ใหญ่ 5) แก่ 6) ป่วยไข้ 7) ตาย ชีวิตอยู่ในวงจร 7 อย่างนี้ ชีวิตพวกเขาดำรงอย่างพึ่งพิงธรรมชาติเป็นหลัก วัฏจักรชีวิตพวกเขากับวัฏจักรธรรมชาติที่หมุนในคืนวันทั้ง 7 ตาม 7 ชั้นของชีวิตคน ก็คือการสัมพันธ์แนบชิดเป็นหนึ่งเดียวกัน อนุภาคเลข 7 ในมุขปาฐานะของเผ่าจึงสื่อโลกทัศน์ปกาเกอะญอ บ้านคอโซทะ ที่เล็งเห็นวัฏจักรชีวิตพวกเขาคือความหมุนเวียนเป็นวงจร 7 ชั้น เปลี่ยนผันในแต่ละวันคืนทั้ง 7 ตามกฎธรรมชาติ

ทั้งนี้ ชาวปกาเกอะญอก็มีความเชื่อดั้งเดิมเกี่ยวพันกับเจ้าป่าเจ้าเขาที่ถือว่าเป็นเจ้าของพื้นที่แต่เดิมของป่าเป็นอย่างมาก โดยมองว่าเจ้าป่าเจ้าเขามีอำนาจในการดลบันดาลให้เกิดทั้งความอุดมสมบูรณ์และเหตุเภทภัยต่าง ๆ การปรากฏตัวละครสำคัญอย่างงูเหลือมยักษ์ที่เป็นสัตว์ที่มีอยู่จริงผสมผสานเข้ากับความเหนือจริง ด้วยการสร้างให้งูเหลือมยักษ์มีความเกี่ยวพันกับหญิงสาวมนุษย์ชาวเผ่าปกาเกอะญออย่างมีเอเลในความสัมพันธ์คู่สาว ดังความว่า

มองเห็นมีเอเลในรู้งู โดยงูคอยดูแลขดเป็นวงกลมล้อมมีเอเล ที่ทอผ้าอยู่
ในขดของงู น๋อมมีเอ ทาต๋ากล่อกล่อ ทาเนกะหรือ อะหย่าหยัง
(น้องมีเอ ทอผ้าต๋อก ๆ ทอให้ลูกงู ผ่าสีแดงหนอ)
น๋อมมีเอเลแบ หังจ๋อกล่อปู้ มีเอเลแบ ตะห้ำหู้
(น้องมีเอปั่นฝ้าย ในอ้อมกอดงู มีเอปั่นฝ้าย กับอิฐฝ้ายขยัปไปมา)

เรื่องเล่าในส่วนดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงลักษณะความเหนียวจริงของการสร้างงู
เหลื่อมยักษ์ให้สามารถสืบสายเชื้อพันธุ์ของงูกับมนุษย์อย่างมีเอเลจนกำเนิดเป็นลูกงูได้
ความเหนียวจริงนี้เป็นส่วนหนึ่งของความเชื่อในอิทธิฤทธิ์อำนาจของเจ้าป่าเจ้าเขาของ
ชาวปกากะญอที่สามารถดลบันดาลให้เกิดได้ทุกสิ่ง และจากตำนานนี้ยังเป็นการผูกโยง
ยืนยันความมีอยู่จริงของหินผา“ขุน่อเล มีเอเล” วัตถุคติชนทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ
เฉพาะตัวในบริเวณชุมชนนี้ให้กลายเป็นร่องรอยหลักฐานจากมุขปาฐะประจำเผ่า

ภาพประกอบ 1 หินผาขุน่อเล มีเอเล บ้านคอโซทะ
ครูอาสาสมัครคนไทยบันทึกภาพ วันที่ 12 กันยายน 2563

การผูกโยงพื้นที่วัตถุคติชนทางธรรมชาติ หินผา “คุน่อเล มีเอเล” เข้ากับมุขปาฐะประจำเผ่าที่มีการเล่าถึงตัวละครยักซ์ซึ่งสื่อถึงอำนาจเหนือธรรมชาติ นี่ยังเป็นปัจจัยส่งผลให้พื้นที่หินผา “คุน่อเล มีเอเล” คือพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีความสำคัญให้คนในเผ่าต้องบูชาและระลึกถึงเทพเจ้าในชุมชน เหตุดังกล่าวนี้ คือที่มาให้เห็นอำนาจการปกป้องสภาพแวดล้อมในชุมชนไม่ถูกรุกล้ำ ทำลาย บทบาทระหว่างวรรณกรรมกับคติชนที่ส่งต่อถึงกันในการผูกโยงเข้ากับวิถีชีวิตปกาเกะญอในชุมชนนี้ แ่งหนึ่งก็ชี้ถึงภูมิปัญญาชาวปกาเกะญอชุมชนบ้านคอโซทะ ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้บริเวณโดยรอบพื้นที่ดังกล่าวให้คงอยู่ในสภาพสมบูรณ์ที่สุด

ความเกี่ยวโยงระหว่างมุขปาฐะวรรณกรรม “คุน่อเล มีเอเล” กับหินใหญ่ 2 ก้อนซ้อนกันที่เป็นตัวแทน “คุน่อเล มีเอเล” อันเป็นวัตถุคติชนทางธรรมชาติ บทบาทที่สัมพันธ์กันนี้ Na Thalang (1994) ศึกษาวัดคติชนที่เป็นวัตถุนั้นคือสื่อแสดงระบบคิด โลกทัศน์ของมนุษย์ในชุมชน ดังนั้นการประกอบสร้างบทบาทคติชนเชิงวัตถุจึงเป็นเครื่องยืนยันถึงความมีอิทธิพลต่อความคิดและความเชื่อของคนในชุมชนที่สืบทอดจากมุขปาฐะ “คุน่อเล มีเอเล” ศาสตร์ทั้งด้านคติชนและวรรณคดีท้องถิ่นศึกษา ดังที่อภิปรายความเชื่อมโยงกันนี้ ผู้วิจัยพยายามชี้ให้เห็นบทบาท “คุน่อเล มีเอเล” ที่เกี่ยวกลุอย่างสัมพันธ์กันในการทำหน้าที่ปลูกฝังสำนึกและสร้างความเชื่อความศรัทธาให้แก่ชาวปกาเกะญอ ในชุมชนบ้านคอโซทะทุกคน เมื่อนับถือว่าหินผาและดงป่าบริเวณรอบหินใหญ่ “คุน่อเล มีเอเล” อันเป็นวัตถุคติชนทางธรรมชาติ ที่ปรากฏเป็นรูปธรรมจากมุขปาฐะประจำเผ่า คือ ตัวแทนที่เห็นประจักษ์เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของชาวปกาเกะญอ พวกชาวบ้านต่างก็รวมใจให้สอดคล้องป้องกันไม่ให้ใครรุกรล้ำ รบกวนธรรมชาติป่าไม้บริเวณนี้

2. นัยสำคัญด้านวัตถุสัญลักษณ์ที่มีบทบาทในการสร้างสุนทรียะต่อต้านความรัก

หินผาจากตำนานรักคุน่อเล มีเอเลนี้ เปรียบเสมือนสัญลักษณ์ที่มีให้เห็นจริงถึงความรักอันยิ่งใหญ่ของชายหญิงปกาเกะญอทั้งสอง เมื่อพิจารณาจากเนื้อหาของวรรณกรรมมุขปาฐะเกี่ยวกับโศกนาฏกรรมรักของทั้งคู่ แม้จะต้องแยกจากกันไปเป็นเวลานานถึง 7 ปี ก็ยังคงไว้ซึ่งความยึดมั่นอย่างเหนียวแน่นในรัก และกล้าเผชิญหน้าท้าทายอำนาจจากเทพเจ้า หรือเจ้าป่าเจ้าเขาอย่างงูเหลือมยักษ์ ในโลกทัศน์ของชาวปกาเกะญอมีความเคารพ นับถือผีป่า นางไม้ เจ้าป่าเจ้าเขาเป็นอย่างยิ่ง การท้าทายต่อสู้กับงูยักษ์ที่เป็นเหมือนเจ้าป่าเจ้าเขาเป็นเครื่องยืนยันให้เห็นถึงพลังความรักของคุน่อเล ที่ขบเน้นให้ความกล้าต่อต้านอำนาจเทพเจ้าเพื่อช่วงชิงหญิงคนรักของตนคืนมา ดังความตอนหนึ่งในเนื้อเรื่องว่า

...คุณเอเล่ได้ยินเสียงและจำได้ว่าเป็นเสียงนกที่ร้องเป็นนกของตนก็ตกใจ
จึงได้ทูลต่อพระราชามือเมืองนั้นว่าตนขอกลับบ้านเพื่อไปหาคุณเอเล่ที่นั่นอาจเกิด
เหตุร้ายขึ้นกับนาง

บทสรุปของเรื่องเล่าจบลงด้วยโศกนาฏกรรมเมื่อคุณเอเล่เสียชีวิต มีเอเล่จึงได้อธิษฐานที่จะครองคู่กับคุณเอเล่ไปทุกชาติ และตัดสินใจฆ่าตัวตายตามชายคนรัก ดังความว่า

...เมื่อมีเอเล่ขึ้นมาพบคุณเอเล่ที่อุตสาห์สูทตามหาดนต้องมาตายไป ด้วยความรัก ความห่วงใย ก็ได้ขอโทษและอธิษฐานไว้ว่า ไม่ว่าชาตินี้หรือชาติใด จะขอตามหาคุณเอเล่ให้พบและขอดูแลเขา ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นก็ตามจะพยายามตามหาคุณเอเล่ ด้วยความรักความห่วงใยเหมือนคุณเอเล่ที่รักตน เมื่อมีเอเล่อธิษฐานจบก็ใช้มีดเล่มเดียวกับที่คนเอเล่กรีดเลือดนั้นมากรีดคอตนเองตายตามกันไป

การพิจารณาบทบาทหินผา “คุณเอเล่ มีเอเล่” ที่มีต่อชาวปกาเกอญอ ชุมชนบ้านคอโซทะ พบว่าหินผา “คุณเอเล่ มีเอเล่” วัตถุคติชนทางธรรมชาติ (natural folk object) มีการสร้างคุณค่าใหม่ให้แก่พื้นที่บริเวณนี้ด้วยการเชื่อมโยงเรื่องเล่าประจำเผ่าเข้ากับความเป็นชาติพันธุ์ปกาเกอญอ ของชุมชนบ้านคอโซทะ หินผา “คุณเอเล่ มีเอเล่” วัตถุคติชนทางธรรมชาติ ยังมีบทบาทผูกโยงคุณค่าในเชิงสถานที่แวดล้อม ให้เป็นอนุสรณ์แห่งการแสดงความรักที่ยิ่งใหญ่น่าับถือของบรรพชนชาวปกาเกอญอในชุมชนบ้านคอโซทะ

ด้วยเหตุนี้ หินผาคู่นอเล มีเอเล่ จึงเป็นวัตถุทางด้านคติชนวิทยาที่ถูกประกอบสร้างบทบาทให้มีความหมายเพิ่มขึ้นอีกประการในแง่การเสริมสร้างฐานของรากเหง้าความเป็นวัฒนธรรมเฉพาะถิ่นที่คู่ผิวเมียผู้เฒ่าผู้แก่ชาวปกาเกอญอของชุมชนบ้านคอโซทะต่างรักใคร่ห่วงใยกันนี้ แสดงอัตลักษณ์ที่โยงกับโลกทัศน์สำคัญประการหนึ่งว่าชาวปกาเกอญอชุมชนบ้านคอโซทะว่าให้ความสำคัญต่อความมั่นคงในความรักเมื่อชายหญิงได้เสียเป็นคู่ผิวตัวเมียกันแล้ว

การพิจารณาว่าการเชื่อมโยงความเป็นปกาเกอญอชุมชนบ้านคอโซทะเข้ากับเรื่องเล่าของคุณเอเล่และมีเอเล่ ในแง่มุมติงามของความรักนี้ พิเคราะห์ได้จากการสร้างโลกทัศน์ที่มีต่อหินผาคู่นอเล มีเอเล่ ด้วยการสร้างความหมายในการเป็นอนุสรณ์สถานถึงความ

รักของคนทั้งสอง กลายเป็นพื้นที่พิเศษของชาวปกาเกอะญอในชุมชนบ้านคอโซทแห่งนี้ว่ามีความสำคัญในฐานะการเป็นเขตพื้นที่ประดิษฐ์ทางวัฒนธรรมที่เปรียบเสมือนแหล่งยึดมั่นทางจิตวิญญาณให้คนปกาเกอะญอ ชุมชนบ้านคอโซทได้ตระหนักถึงคุณค่าความรักเมื่อเป็นคู่ผัวตัวเมียได้เสียกันแล้วก็ต้องเผชิญชะตาชีวิตร่วมกันไม่ว่าชาตินี้ หรือภพภูมิไหนก็ถือว่าร่วมชะตา กันตลอดไป

กระบวนการประกอบสร้างความหมายต่อวัตถุคติชนทางธรรมชาติหินผา “คุน่อเล มีเอเล” ข้างต้น เป็นความรู้ของชาวปกาเกอะญอในชุมชนบ้านคอโซท ที่ต่างถ่ายทอด ส่งต่อ และผลิตซ้ำมาสู่บรรพชนกรรมเรื่องนี้จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ชุมชน นี่ถือเป็นภาพแทนวัฒนธรรมประดิษฐ์ เขตพื้นที่พิเศษของชาวปกาเกอะญอในชุมชนบ้านคอโซท ตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก ให้ลูกหลานและคนนอกได้สืบทอดไปและรับรู้เรื่องราววาทกรรมกรรมรัก พร้อมกับเห็นความตระการตาของอนุสรณ์สถานความรักนี้ไปพร้อมกัน

3. นัยสำคัญในการแสดงให้เห็นถึงอำนาจศักดิ์สิทธิ์ของเจ้าป่าเจ้าเขาและสิ่งเหนือธรรมชาติ

ชาวปกาเกอะญอมีโลกทัศน์สำคัญประการหนึ่งคือ การนับถือผีมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน โดยพื้นฐานแล้วไม่ว่าชาวปกาเกอะญอผู้นั้นจะมีการนับถือศาสนาอะไรก็ตาม ความเชื่อเรื่องการนับถือผีก็ยังคงฝังรากลึกในชุมชน ความเชื่อและการนับถือผีนี้เชื่อมโยงกับรูปแบบการดำรงชีวิตของชาวปกาเกอะญอ ที่พึ่งพาอาศัยทำมาหากินอยู่กับป่าไม้เป็นหลัก ดังนั้นจึงเกิดเป็นระบบความเชื่อและอัตลักษณ์ประจำเผ่าปกาเกอะญอที่มองว่าสรรพสิ่งล้วนแต่มีเจ้าของดั้งเดิมอยู่ ประเด็นโลกทัศน์ปกาเกอะญอที่นับถือผีผู้เป็นเจ้าของดั้งเดิมของสรรพชีวิตและธรรมชาตินี้ Santasombat (2004, p. 227) วิจัยและพบว่า ผีผู้เป็นเจ้าของสรรพชีวิตและธรรมชาตินี้ ได้แก่ โชเกอะจ่า (เจ้าฟ้า) ฮ่อโช่วเกอะจ่า (เจ้าดิน) เกอะเจอเกอะจ่า (เจ้าตอย) ปก่าเกอะจ่า (เจ้าป่า) ทีเกอะจ่า (เจ้าน้ำ) ผีผู้เป็นเจ้าของสรรพชีวิตและธรรมชาตินี้ล้วนมีอำนาจในการดลบันดาลให้เกิดสิ่งต่าง ๆ ขึ้นได้ตามประสงค์

พื้นฐานความเชื่อเกี่ยวกับเจ้าป่าเจ้าเขาทำให้ชาวปกาเกอะญอมีความเคารพในธรรมชาติ และเชื่อว่าสิ่งใดที่เกิดผิดไปจากธรรมชาติทั่วไป สิ่งนั้นปรากฏการณ์นั้นล้วนมาจากอิทธิฤทธิ์ของเจ้าป่าเจ้าเขา เมื่อผู้วิจัยวิเคราะห์เชื่อมโยงกับมุขปาฐะพื้นบ้านเรื่องคุน่อเล กับมีเอเลของชาวปกาเกอะญอในชุมชนบ้านคอโซท ตัวบทเนื้อเรื่องปรากฏให้เห็นถึงอำนาจอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ของสิ่งเหนือธรรมชาติเหล่านี้อย่างเด่นชัด ดังความว่า

คุณอเลแนใจว่าต้องเป็นรูสูงเหลี่ยมตัวใหญ่มากที่พามีอเล หนีมาแน่นอน
จึงอธิษฐานขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์แล้วขอให้เพื่อนที่มาด้วยกันช่วยขุดดิน
ขุดจนเหนื่อยก็ยังไม่พบอะไร รูนั้นเป็นหาที่งายมากเขาจึงได้ขอพรจาก
สายรุ้งให้ช่วยล้วงรูลงไปให้สุดสายรุ้งแล้วดักขุด

อิทธิฤทธิ์อำนาจของสายรุ้งดังความในเรื่องข้างต้น เป็นการเชื่อว่าสายรุ้ง ซึ่งถือเป็นปรากฏการณ์ตามธรรมชาติมีอำนาจเหนือธรรมชาติ นี่แสดงให้เห็นโลกทัศน์ของชาวปกาเกอญอ ชุมชนบ้านคอโซทะที่เคารพธรรมชาติ บูชาเทพเจ้าอันเนื่องด้วยธรรมชาติ เพราะเชื่อว่าธรรมชาติและเทพเจ้าคือผู้ปกป้องคุ้มครองชะตาชีวิตตน และเป็นที่พึ่งยามทุกข์ร้อน โลกทัศน์การพึ่งพาอาศัยธรรมชาติโดยพื้นฐานของชาวปกาเกอญอ ยังสะท้อนให้เห็นว่า คุณอเลที่มีความมุ่งมั่นกล้าหาญที่จะช่วยเหลือหญิงคนรักมีอเลจากตัวแทนอำนาจเทพเจ้าอย่างงูเหลือมยักษ์ ความมุ่งมั่นนี้ธรรมชาติเป็นพยานและรับรู้เจตนาของตัวเอกชาย จึงเกื้อกูลคำขอของตัวเอกชายดังที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง

ทั้งนี้การดำรงอยู่ของตำนานชาวปกาเกอญอ ชุมชนบ้านคอโซทะที่ศรัทธาต่อหินผา “คุณอเล มีอเล” ที่มีสถานะเป็นวัตถุคติชนทางธรรมชาติ ซึ่งเพิ่มขยายต่อจากเรื่องเล่าวรรณกรรมมุขปาฐะดังกล่าว ปรากฏการณ์เหล่านี้ในชุมชนต่างมีผลทั้งด้านบทบาทในแง่มุมของการเป็นตัวแทนความรักที่ยิ่งใหญ่ของบรรพชน และยังบ่งบอกโลกทัศน์ของชาวปกาเกอญอในชุมชนบ้านคอโซทะ ว่าพวกเขาและบรรพชนต่างพึ่งพาอาศัยอำนาจของธรรมชาติและเคารพพลังความนอบน้อมนี้ว่าจะส่งผลให้เทพเจ้าอันเนื่องด้วยธรรมชาติจะคุ้มครองเมตตาให้พวกเขามีชะตาชีวิตที่ราบรื่นสมปรารถนา

4. นัยสำคัญในการรวมใจชาวปกาเกอญอให้ภาคภูมิใจในรากเหง้าและอัตลักษณ์ของตน

ผลการศึกษาที่อภิปรายจากหัวข้อต่าง ๆ ข้างต้นดังแสดงไว้แล้ว จะเห็นว่าสิ่งที่สะท้อนจากมุขปาฐะเรื่องคุณอเลกับมีอเล กับหินผาอนุสรณ์สถานของทั้งคู่ที่เป็นวัตถุคติชนทางธรรมชาติประจำเผ่าปกาเกอญอ ชุมชนบ้านคอโซทะ นัยสำคัญโดดเด่นที่เห็นเป็นโลกทัศน์ชัดเจนของชนกลุ่มน้อยเผ่านี้คือ การให้ความสำคัญต่อความรัก เมื่อเป็นผู้ตัวตัวเมียได้เสียกันแล้วก็ต้องเผชิญชะตาชีวิตร่วมกันไม่ว่าชาตินี้ หรือภพภูมิไหนก็ถือว่าต้องร่วมชะตากันไปตลอด นี่เป็นทั้งอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคนในชุมชน และคือโลกทัศน์สำคัญประจำเผ่าปกาเกอญอ ชุมชนบ้านคอโซทะ การสืบทอดโลกทัศน์ดังกล่าวตลอดไปของชาวปกาเกอญอในชุมชนก็เป็นเสมือนดังที่เห็นหินผาคู่อเลกับมีอเล ตั้งตระหง่านต่อชุมชนบ้านคอโซทะตราบนานแสนนาน

ทั้งนี้หินผาคู่อเล็กกับมีเอเล มิได้สื่อถึงเพียงโลกทัศน์ความรักของชายหญิงผิวเผินเท่านั้น เรื่องราววรรณกรรมมุขปาฐะคู่อเล็กกับมีเอเล ยังแสดงถึงความรักในพวกพ้องมิตรสหาย รวมไปถึงความรับผิดชอบที่มีต่อหญิงคนรัก และยังสะท้อนการให้ความสำคัญต่อความกล้าหาญอีกด้วย เนื้อหาในเรื่องเล่าจะเห็นได้ว่า คู่อเล็กมิได้เดินทางไปช่วยเหลือมีเอเลเพียงลำพัง เขายังมีเพื่อนชายร่วมเป็นร่วมตายอีก 7 คนเดินทางไปพร้อมกัน แต่ทว่าในการชดรู้งแต่ละครั้ง สหายแต่ละคนต่างพากันล้มตายไปทีคน จนเหลือเพียงคู่อเล็กคนเดียว เนื้อเรื่องส่วนนี้ไม่ได้สะท้อนเพียงความกล้าหาญของคู่อเล็กเท่านั้น แต่ยังแสดงให้เห็นถึงโลกทัศน์ของชาวปกาเกอญอ ในชุมชนบ้านคอโซทะที่ให้ความสำคัญกับน้ำใจของหมู่มิตรว่าสหายรักนั้นต้องร่วมเป็นร่วมตายช่วยเหลือลูกผู้ชายด้วยกันได้ยามเผชิญวิกฤต

เรื่องเล่าในช่วงท้ายยังมีการกล่าวถึงสหายคนอื่น ๆ ของคู่อเล็กที่ได้ทราบความในภายหลัง จึงรวมตัวกันเพื่อตามมาช่วยเหลือ แต่สายเกินการณ์เสียแล้ว ความมุ่งมั่นของหมู่มิตรนี้สื่อผ่านฉากการเดินทางไกลด้วยความยากลำบากเพื่อมาช่วยเพื่อนรักอย่างพระเอกในเรื่องของตน ประเด็นความรักที่มีต่อพวกพ้องนี้อาจมิได้ถูกยกขึ้นมาเป็นหัวข้อเมื่อนึกถึงหินผาและเรื่องราวความรักของคู่อเล็กกับมีเอเล แต่การที่ฉากสำคัญนี้ยังคงมีบทบาทดำรงอยู่ในมุขปาฐะวรรณกรรมเรื่องนี้ โดยถูกเล่าขานสืบต่อมาในชุมชนอย่างยาวนานไม่ได้ขาดหายไปเลยนั้น นับสำคัญข้อนี้อยู่มาขัดถึงโลกทัศน์ปกาเกอญอ ในชุมชนบ้านคอโซทะที่ระลึกถึงน้ำใจของมิตรสหายเป็นสำคัญในการที่จะผูกเกลอเป็นเพื่อนตายกัน เพื่อจะได้ดำรงเผ่าพันธุ์ปกาเกอญอต่อไปให้ลูกหลานได้เล่าถึงและปฏิบัติสืบต่อโลกทัศน์กับอัตลักษณ์ของบรรพชนต่อไป

เมื่อพิจารณาประเด็นสำคัญของมุขปาฐะวรรณกรรมเรื่องนี้จึงอภิปรายได้ว่า คู่อเล็กกับมีเอเล ทั้งในแง่เรื่องเล่าและวัตถุคติชนทางธรรมชาติประจำเผ่านี้ มิได้มีคุณค่าเพียงการนับถือเชิดชูความรักของคู่พระ-นางในเรื่องเท่านั้น ประเด็นในตำนานยังชี้ถึงความรับผิดชอบในชีวิตของคนทีห่วยใย และความสำคัญของมิตรภาพ ความกล้าหาญ ความเสียสละ ที่ชาวปกาเกอญอมีต่อพวกพ้อง พี่น้องของตน การที่เรื่องเล่าพื้นบ้านเรื่องหนึ่งสามารถสืบทอดต่อส่งต่อมาถึงลูกหลานได้อย่างยาวนานจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมประจำเผ่าปกาเกอญอ ชุมชนบ้านคอโซทะได้ นั้นหมายถึงการให้คุณค่าและความสำคัญต่อเรื่องราวบางประการที่ผู้เล่าต้องการคงไว้ เป็นการแสดงบทบาทของวรรณกรรมมุขปาฐะท้องถิ่นกับคติชนในชุมชนที่มีต่อคนในท้องถิ่นอย่างสนิทแนบแน่น งานทั้งสองประเภทที่ส่งต่อเสริมรับคุณค่าแก่กันนี้ นอกจากจะให้ความบันเทิงเริงรมย์ในฐานะนิทานพื้นบ้านแล้ว เนื้อหายังสอดแทรกศักดิ์ศรีความเป็นชาวปกาเกอญอ ให้ลูกหลานในชุมชนบ้านคอโซทะได้ภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ความเป็นปกาเกอญอท้องถิ่นของตน

สรุปการวิจัย

หินผาอันเป็นอนุสรณ์สถานรักของคู่อเล็กับมีเอเลที่ตั้งอยู่ในบริเวณชุมชนบ้านคอโซทะ ตำบลแม่จัน อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก มีบทบาทสำคัญจากการประกอบสร้างความหมายให้ผูกโยงกับมุขปาฐะวรรณกรรมประจำเผ่าเรื่องคู่อเล็กับมีเอเล หินผานี้ นับเป็นวัตถุคติชนทางธรรมชาติ ที่สื่อความนัยอย่างสัมพันธ์ย៉ำถึงโลกทัศน์ปกาเกอะญอ ชุมชนบ้านคอโซทะ 4 ประเด็นอันได้แก่ 1) นัยสำคัญการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เพื่อแสดงโลกทัศน์ที่หวงแหนสภาพแวดล้อมธรรมชาติ 2) นัยสำคัญเชิงวัตถุสัญลักษณ์ที่สื่อโลกทัศน์การเชิดชูความรักของบรรพชน 3) นัยสำคัญสื่อโลกทัศน์การนับถือศักดิ์สิทธิ์และเทพทางธรรมชาติ และ 4) นัยสำคัญที่เผยความภูมิใจในรากเหง้าและอัตลักษณ์ความเป็นปกาเกอะญอ ชุมชนบ้านคอโซทะ

การสร้างสำนึกทางอัตลักษณ์ของชนกลุ่มน้อยอย่างปกาเกอะญอ ในชุมชนบ้านคอโซทะที่แสดงโลกทัศน์เด่นชัดในการเชิดชูตัวตนนี้ สอดคล้องกับผลวิจัยของ Thammasayna (2012) เรื่อง คนยองเมืองหละปูนกับการประกอบสร้างอัตลักษณ์ความเป็นยอง โดยยอภินันท์ ธรรมเสนา พบประเด็นสำคัญว่าชนกลุ่มน้อยต่างก็เผชิญวิกฤตนั้น วิธีสร้างพื้นที่ในสังคมก็คือการพยายามประกอบสร้างอัตลักษณ์ของพวกเขาให้รับรู้ในวงกว้างเพื่อต่อรองอำนาจกับวัฒนธรรมส่วนกลางกระแสหลัก ที่กำลังเบียดขับชนกลุ่มน้อยให้อยู่ในเขตชายขอบของสังคม

ดังนั้นเมื่อย้อนพิจารณาการสร้างอุปลักษณ์เชิงพื้นที่ของปกาเกอะญอ ชุมชนบ้านคอโซทะผ่านวรรณกรรมมุขปาฐะประจำเผ่าที่โยงกับวัตถุคติชนทางธรรมชาติที่ปรากฏตระหง่านในชุมชนนั้น กระบวนการประกอบสร้างโลกทัศน์ดังกล่าวเป็นมุมมองของบุคคลภายนอกชุมชน ที่มองเห็นได้อย่างเด่นชัดถึงการประกอบสร้างความสำคัญอัตลักษณ์ปกาเกอะญอ ในชุมชนบ้านคอโซทะให้ลูกหลานได้สำเหนียก พร้อมกับย้าโลกทัศน์อันลุ่มลึกที่สืบทอดจากบรรพชนประจำเผ่าให้คนรุ่นหลังตระหนักและรักศักดิ์ศรีความเป็นคนปกาเกอะญอ การสร้างความภูมิใจในรากเหง้าปกาเกอะญอของชุมชนบ้านคอโซทะที่ยิ่งใหญ่ไม่น้อยกว่าชนอื่นใดในสังคมกระแสหลักของไทยในยุคปัจจุบัน ชุมชนบ้านคอโซทะให้ตั้งถึงกันบึงจิตใจคนรุ่นใหม่ เพื่อป้องกันไม่ให้ลูกหลานละเลยอัตลักษณ์ปกาเกอะญอ จนละทิ้งตัวตนและเกิดวิกฤตคนปกาเกอะญอ ชุมชนบ้านคอโซทะ ที่อาจล่มสลายหายไปในวันหน้า

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการศึกษาบทบาทของวรรณกรรมมุขปาฐะประจำถิ่นของชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ โดยอาจวิเคราะห์ทั้งในแง่อัตลักษณ์ การแสดงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ หรือศักยภาพในการเผชิญปัญหาตามโลกทัศน์ของชนกลุ่มน้อยแต่ละเผ่าในชาติไทย เพื่อจะได้เล็งเห็นความหมายที่ต่างกันในการนิยามตัวตนชนกลุ่มน้อยแต่ละเผ่า รวมถึงได้ตระหนักศักดิ์ศรีความเป็นคนที่แต่ละเผ่าชูเด่นเป็นประเด็นสำคัญต่างกันไป

References

- Aeusrivongse, N. (1993). The hero in Thai culture. In *The 4th Special Occasion Speech for Puey Ungphakorn*. Thammasat University.
- Bronner J, S. (1986). *Folk groups and folklore genres: An introduction*. Logan, Utah: Utah State University Press. file:///C:/Users/LA/Downloads/Documents/BronnerFolkObjects_2.pdf
- Chaithongdee, C. (2014). Sacred narratives and the cultural area formation in Sisaket Province. *Journal of Humanities and Social Sciences Buriram Rajabhat University*, 6(2), 72-89.
- Inpakdee, N. (2016). *Creative folklore derived from Khru Mo Nora beliefs in Tambon Takea, Changwat Phatthalun* [Unpublished master's thesis]. Chulalongkorn University.
- Kengphanich, S., Gasorngsara, S. & Boonyasurat, W. (2016). Management of the Sacred Mountain of Wat Mon Phraya Chae for pilgrimage and cultural tourism. *International Conference on Research and Design in Architecture and Related Fields 2016*, 13(1), 125-158.
- Kongsirirat, S. (2014). The Laotian's worldview about leaders from proverbs. *Mekong-Salween Civilization Studies Journal*, 5(2), 107-135.
- Krumram, P. (2013). *A study of worldviews in external reading books for high school students*. Ramkhamhaeng University.
- Loppawong, N., & Panyanuwat, A. (2014). Management process for retaining cultural identity of the Pga K'nyau ethnic group in Ban Nong Monta, Mae Wang District, Chiang Mai Province. *Journal of International and Thai Tourism*, 10(2), 2211-2218.

- Na Nakorn, W. (1978). *The legend of Nakorn Si Thammarat and relic of the Buddha in Nakorn Si Thammarat*. Auksornphan Press.
- Na Thalang, S. (1994). *Tale and play in the community*. Matichon.
- Poonsawat, W. (1991). *Verbal folklore of Thai Nyoe at Ban Lupmok, Tambon Muang Khong, Amphoe Rasi Salai, Si Saket*. [Unpublished master's thesis]. Mahasarakham University.
- Santasombat, Y. et al. (2004). *Ethnic ecology, biological resources and human right*. Within Design.
- Sarahongsa, N., Yodmalee, B., & Lamduan, S. (2018). The cultural potential of Skaw Karen: Dynamic management of community based cultural tourism in Mae Hong Son Province. *Journal of Graduate Studies in Northern Rajabhat Universities*, 8(14), 87-102.
- Such-Xaya, S. (1980). *Dialogue songs: A literary analysis* [Unpublished master's thesis]. Chulalongkorn University.
- Thammasayna, A. (2012). Yong identity in La Poon community. In TRF, *Deconstruction of identity concept*.
- Valipodom, S. (1999). Phu Kao Sak Sit Kap Kwam Pen Sakon. [Sacred Mountain with the Universality]. *Mueang Boran Journal*, 25(3), 9-22. [In Thai]